

♦ ((منواکسید کربن؛ قاتل خاموش))

رئیس اداره تحقیق، توسعه و آموزشهای مردمی معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه گفت: از جمله مسمومیتهای مهم و شایع در فصول سرد سال مسمومیت با گاز منواکسید کربن می باشد که یکی از مرگبارترین انواع مسمومیت ها محسوب می شود.

به گزارش "وب دا" دکتر وریا رحیمی گفت: منواکسید کربن گازی است که در اثر سوختن ناقص سوخت های فسیلی مانند نفت، گاز، بنزین، گازوئیل و ذغال چوب حاصل می شود و چون گازی بی رنگ، بی بو، بی مزه و غیر محرک است مسمومیت با آن به راحتی اتفاق می افتد.

وی افزود: منواکسید کربن در خون با هموگلوبین ترکیب پایداری تشکیل داده و در نتیجه اکسیژن رسانی به بافت های بدن راکاهش میدهد، در صورت مسمومیت شدید پس از بروز تشنج، مرگ در فرد مسموم فرا می رسد. همین امر موجب شده تا مسمومیت با منواکسید کربن یکی از مرگبارترین انواع مسمومیت ها محسوب گردد. آقای دکتر رحیمی مشاغلی مانند مکانیک ها، جوشکاران، آتش نشانها، شاغلین در ترمینالهای اتوبوسرانی، رانندگان تاکسی، کارگرانی که در محیط بسته از بخاریهای نفتی جهت گرم کردن محیط استفاده میکنند و همچنین کلیه خانواده هایی که در فصول سرد سال برای گرم کردن منازل از چراغهای نفتی یا بخاریهای گازی بدون دودکش استفاده کرده و نکات ایمنی در مورد نصب دودکش استاندارد را رعایت نمیکنند در معرض خطر مسمومیت با گاز منواکسید کربن قرار دارند.

وی علائم مسمومیت در افراد مختلف را متفاوت دانست و گفت: در این نوع مسمومیت عمدتاً علائمی مانند

سردرد، ضریان شدید شقیقه ها، وزوز گوش، سرگیجه، خواب آلودگی و در غلظتهای بالاتر تهوع، استفراغ، تپش قلب، کاهش هوشیاری، کما و مرگ ممکن است بروز نمایند.

وی افزود: در صورت برخورد با مسمومیت ناشی از منواکسید کربن باید سریعاً اقدامات زیر را انجام داد؛ سریعاً مصدومین را به هوای آزاد منتقل کنید. بلافاصله به اورژانس زنگ زده و کمک بخواهید. در صورت امکان برای بیمار بیهوش سریعاً از اکسیژن ۱۰۰٪ استفاده نمایید. در صورت قطع تنفس بیمار انجام عملیات احیاء قلبی عروقی توسط فرد آگاه برای بیمار ضروری میباشد. مراقب باشید، فرد کمک کننده خود نباید بصورت طولانی مدت در معرض گاز منواکسید کربن باشد زیرا خود نیز ممکن است مسموم گردد.

وی در پایان نکاتی را جهت پیشگیری از این مسمومیت بر شمرد و گفت: استفاده از بخاری های بدون دودکش تنها در محیط هایی که دارای تهویه و جریان مناسب هوا می باشند مجاز است. از بکار بردن این وسایل در محیط های بسته و فاقد جریان هوا خودداری نمایید.

در هنگام استفاده از بخاری های نفتی و گازی، جهت پیشگیری از مسمومیت با گاز منواکسید کربن، اطمینان از نصب صحیح و کارکرد مناسب دودکش ها الزامی است.

مواردی از مسمومیت های کشنده با منواکسید کربن در رانندگانی گزارش شده است که برای گرم کردن خودروی خود در فصول سرد سال از گاز پیک نیکی استفاده نموده اند.

حضور در گاراژ های در بسته که در آن اتومبیل با موتور روشن وجود دارد خطر بروز مسمومیت با منواکسید کربن را به همراه دارد.

تماس طولانی مدت با مقادیر کم گاز منواکسید کربن می تواند فرد را به بیماری های قلبی- عروقی مبتلا سازد. تماس طولانی مدت با گاز منواکسید کربن بویژه در کودکان، می تواند با بروز اختلالات رفتاری و کاهش حافظه و ضریب هوشی آنها همراه باشد.

در دود سیگار مقادیری از گاز منواکسید کربن موجود است و این گاز میتواند در اثر مصرف طولانی مدت سیگار سبب بروز مسمومیت مزمن در افراد سیگاری گردد.

نوزادان، افراد سالمند، بیماران دارای ناحیه های قلبی عروقی و خانمهای باردار در صورت تماس با منواکسید کربن حتی در صورت نداشتن علائم شدید بایستی توسط پزشک معاینه شوند، در مورد خانمهای باردار ممکن است جنین آسیب دیده باشد درحالیکه علائمی در مادر مشاهده نگردد. /

توصیه های یک کارشناس :

❖ **علائم مسمومیت با گاز مونوکسید کربن و راه درمان آن**

مونوکسیدکربن را قاتل بی صدا می گویند زیرا شما نه می توانید متوجه حضور آن در بدن خود شوید و نه می توانید آنرا استشمام کنید چون گاز مونوکسیدکربن، یک گاز بی رنگ و بدون بو است؛ اما شما با دانستن علائم آن می توانید از مسمومیت با این گاز پیشگیری کرده و جان خود و خانواده خود را نجات دهید.

دستگاههایی که در منزل می توانند گاز مونوکسید کربن را تولید کنند شامل دستگاههای حرارت مرکزی، بخاری، آب گرمکن، اجاقها، گاز آشپزخانه و خودروها هستند.

نداشتن تهویه مناسب یا بسته شدن دودکشها در این وسایل باعث سوختن ناقص مواد نفتی شده و انسان را در معرض خطر مسمومیت با مونوکسیدکربن قرار می دهد. به طور مثال اگر شما خودرو خود را در یک پارکینگ با فضای بسته و در بسته روشن می کنید، باید منتظر مسمومیت با مونوکسیدکربن باشید. در مثال فوق در حدود ده دقیقه طول می کشد تا گاز مونوکسیدکربن در جریان خون شما ظاهر شود.

علائم مسمومیت با گاز مونوکسیدکربن

علائم مسمومیت مختصر با گاز مونوکسیدکربن غیر اختصاصی هستند و مانند علائم سرماخوردگی یا آنفولانزا و یا سایر مسمومیتها است مانند: سردرد، تهوع، شکم درد، احساس ناخوشی، احساس زخم در گلو و سرفه خشک است .

در خردسالان، علائم مسمومیت بیشتر مربوط به دستگاه گوارش می شود مانند تهوع و استفراغ. مسمومیت های شدیدتر با این گاز می تواند ضربان نامنظم قلب، افزایش تنفس، حالت گیجی و منگی، خواب آلودگی و تنفس مشکل را ایجاد کند. در برخی موارد تشنج و افت سطح هوشیاری نیز ایجاد می شود.

این علائم می تواند چند روز یا حتی چند ماه پس از تماس با مونوکسیدکربن ادامه داشته باشد. بیماران در تمام این مدت می توانند دچار سرگیجه، کاهش توانایی حافظه و اختلالات شناختی شوند.

در موارد زیر به فکر مسمومیت با گاز مونوکسید کربن باشید.

- اگر تمام افراد خانواده یا تمام همکاران شما علائم مشابهی داشتند.
- وقتی شما به جای دیگری بروید آن علائم از بین بروند (به طور مثال هنگامی که به مسافرت می روید سردرد شما از بین می رود).
- علائم در یک فصل خاص از سال بروز پیدا می کنند (به طور مثال شما فقط در فصل زمستان دچار سردرد می شوید).

پیشگیری از مسمومیت با گاز CO بسیار ساده است :

۱ - استفاده از وسایل گرمایشی استاندارد در پیشگیری از این مسمومیت از اهمیت بالایی برخوردار است.

- ۲- دقت و توجه به داغ بودن دودکش نیز بهترین آزمایش سلامت دودکش است. اگر لوله دودکش بخاری شما سرد است دلیل آن خارج نشدن محصولات احتراق و گازهای سمی ازدودکش است دراین صورت باید ضمن رفع نقص ، به طور موقت با بازکردن قسمتی از دریا پنجره تهویه در محیط ایجاد نمائید .
- ۳- رنگ شعله بخاری و وسایل پخت و پز باید آبی باشد، و چنانچه رنگ شعله قرمز، زرد و یا نارنجی باشد، حتما نقص در سوخت رسانی و کمبود اکسیژن در محیط است که سریعاً باید تعمیر و سوخت رسانی شود. اگر رنگ شعله بخاری آبی نباشد ممکن است هوای کافی به بخاری نرسیده و تولید گاز منواکسید کربن کند .
- ۴- در صورت استفاده از وسایل گرمایشی مانند بخاری و شومینه، نباید تمامی روزنه‌های جریان هوا در منزل و به ویژه اتاق خواب مسدود شود
- ۵- از نصب آبگرمکن در حمام، روشن کردن شعله‌های اجاق گاز در آشپزخانه جهت گرم نگه داشتن محیط داخل خانه، جدا خودداری کرد .
- ۶- شومینه مشترک برای چند واحد در صورت کوچک بودن سایز مجرای خروجی و لوله کشی آن باعث برگشت دود از شومینه روشن طبقات پایین به داخل آپارتمان در شومینه خاموش طبقات بالاتر می گردد .
- ۷- انتهای کلیه دودکش ها باید حداقل یک متر از سطح بام و حداقل یک متر از دیوار جانبی بام فاصله داشته و دارای کلاهک مخصوص به شکل (H) باشد .
- ۸- اگر فضای خود را با شوفاژ و سیستم حرارت مرکزی گرم می کنید درزبندی و بستن منافذ به منظور جلوگیری از اتلاف حرارتی بلامانع می باشد .
- ۹- در صورتیکه از بخاری های گازسوز به منظور گرمایش محیط استفاده می کنید حتما مختصری تهویه از طریق درب یا پنجره در فضا ایجاد نمائید و از درزبندی و بستن کامل منافذ خودداری کنید
- ۱۰- هیچگاه از چراغ یا بخاری نفتی یا گازی که فاقد دودکش است، درون خانه، به خصوص هنگام خواب استفاده نکنید .
- ۱۱- درون خانه، به خصوص در محل خوابتان دستگاه هشدار مونوکسید کربن نصب کنید .
- ۱۲- تعمیر وسایل گرمایشی توسط افراد غیر مجرب و بی تجربه و یا نصب آنها توسط افراد خانواده باعث ایجاد خطر می شود.
- چگونگی برخورد با افراد مسموم شده با گاز منواکسید کربن :
- ۱ - فرد مسموم را از محیط آلوده به هوای آزاد منتقل کنید .
 - ۲ - یقه پیراهن و کمربند و لباس های تنگ افراد مسموم را باز کنید
 - ۳ - در صورت امکان اکسیژن دهی به فرد مسموم شده
 - ۴ - باز نگه داشتن راه های هوایی و تماس با اورژانس ۱۱۵ در مراحل بعدی درمانی باید مورد توجه قرار گیرد .
- به یاد داشته باشید که خارج کردن افراد مصدوم از محیط آلوده، قرار گرفتن در محیط باز و به این افراد از مهمترین اقدامات پیشگیرانه محسوب می شود.

تمیه و تدوین: روابط عمومی شبکه بهداشت و درمان شهرستان نمین - پاییز ۱۳۹۴

منبع: وبدا - پایگاه جامع آموزش و فرهنگ سازی سلامت - روابط عمومی وزارت بهداشت